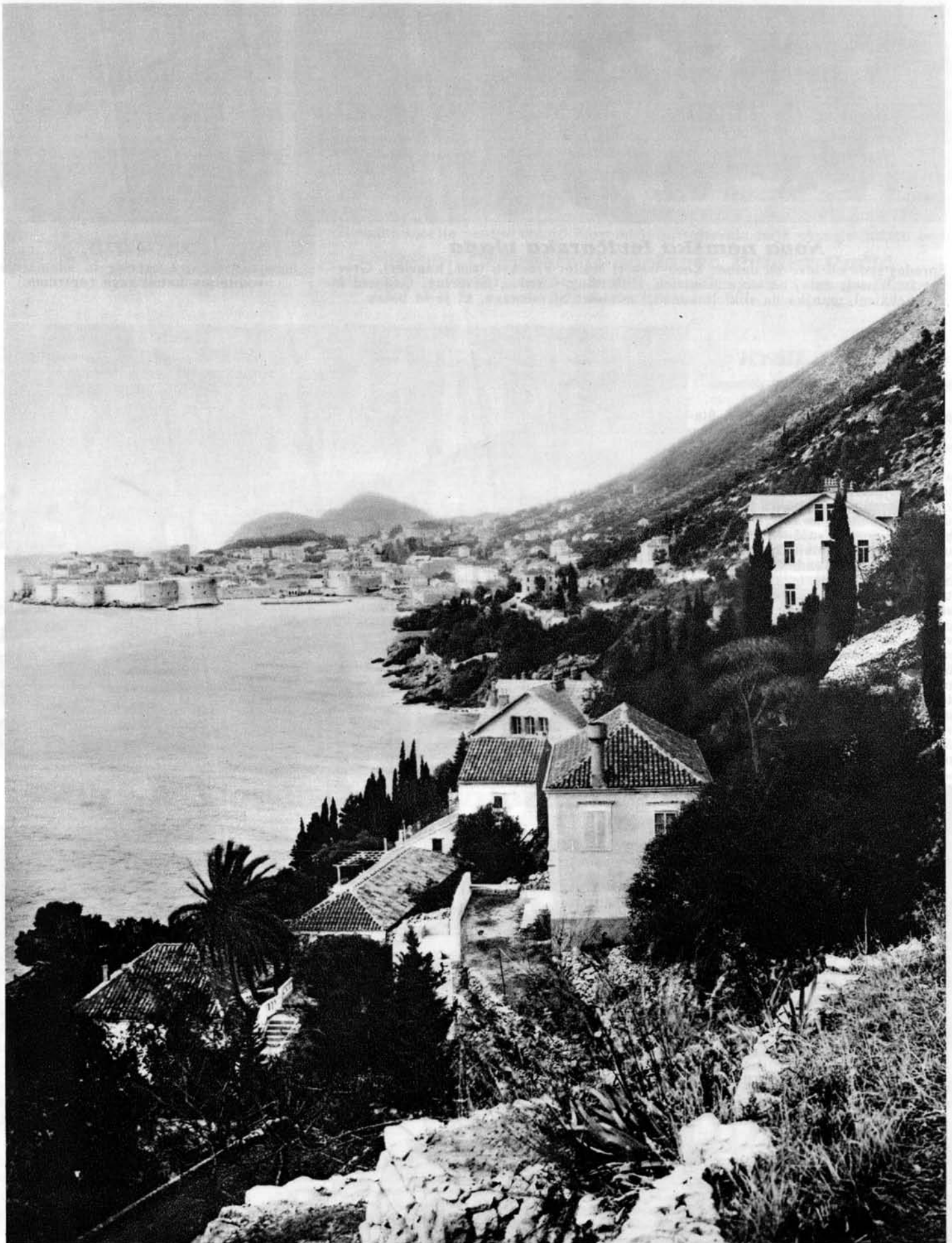

Ilustrirani **Slovenec**

Leto IV

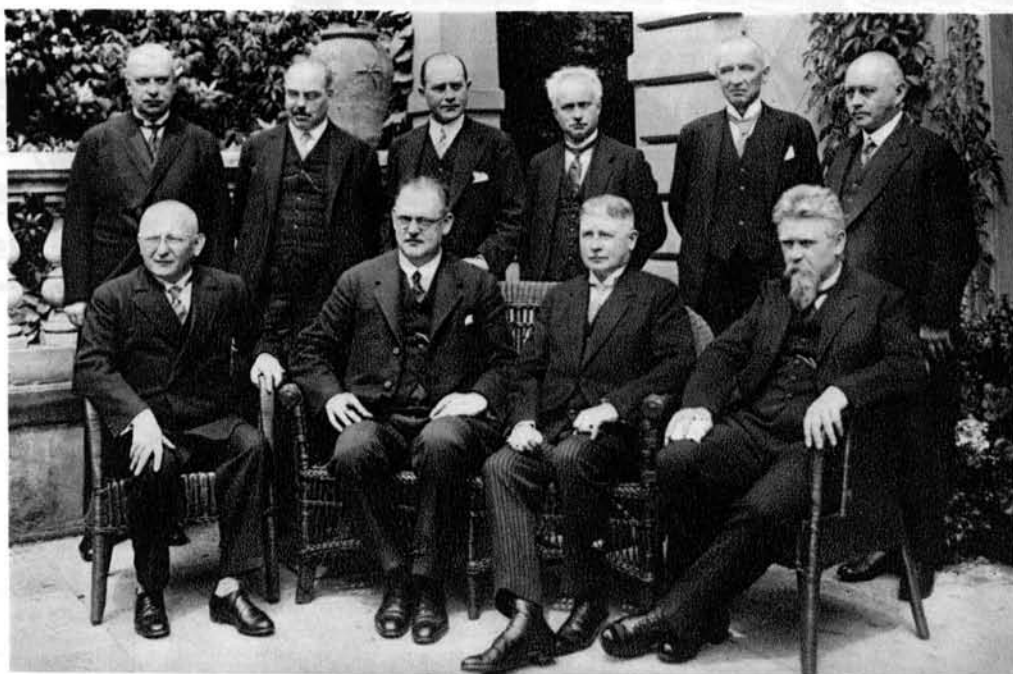
Tedenska priloga »Slovenca« (št. 158) z dne 15. VII. 1928

Štev. 29

Naša jugoslovanska mesta: Dubrovnik.

Foto M. Pfeifer.

Nova nemška levičarska vlada

Spredaj sede od leve na desno: Koch-Weser, Müller-Franken (soc., kancler), Groener in Wissel; zadaj pa stoje: Dietrich, Hilferding, Curtius, Severing, Guerard in Schätzel, manjka na sliki le zunanji minister Stresemann, ki je še bolan.

Dr. Wirth

bivši nemški drž. kancler in eden izmed voditeljev katoliškega centra.

Gradec

glavno mesto avstrijskega dela štajerske, ki obhaja letos 800 letnico svojega obstoja.

Gradec je danes drugo največje avstrijsko mesto in šteje 157.000 prebivalcev. Mura, grad in razne druge znamenitosti mu dajejo na eni strani veliko slikovitost, na drugi strani ga pa mora njegova snažnost ter lepota ulic in stavb priljubiti na prvi mah vsakemu tujcu. Vendar se vzbujajo Slovincu pri imenu tega mesta s mi trpki spomini, kajti po nacionalistični nestrpnosti napram Slovincem ga je dosegal pred vojno le še Celovec. Še so nam v spominu sirovosti napram našim visokošolcem, ki so bili prisiljeni študirati tam in nismo mogli še pozabiti ljutih bojev, v katerih so se morali slovenski deželni poslanci, zlasti pod dr. Koroščevim vodstvom, braniti v tamošnjem deželnem zboru pred nasilstvi zagrizene nemške večine.

Iz Slama

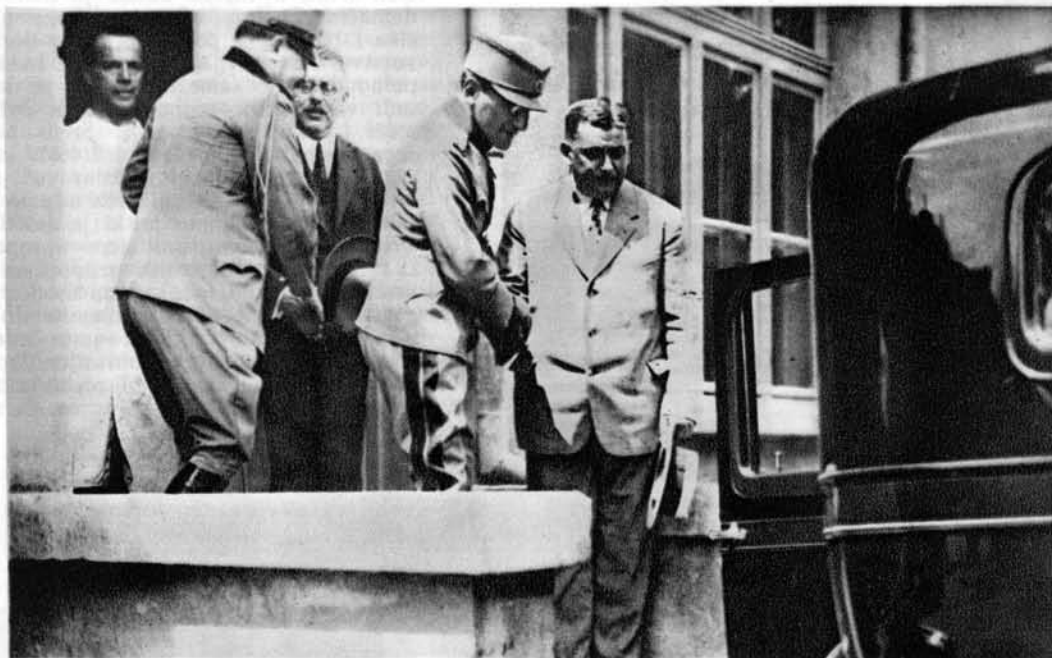
Siam je dežela starodavne in visoke vzhodne kulture. Pozornost vsega modernega sveta vzbuja še dandanes zlasti starosiamsko stavbarstvo, ki je znano in ki je ustvarjalo prava čuda arhitekturnega sijaja. Pa tudi sicer nam je še današnji Siam ohranil mnogo spominov na nekdanji pravi orientalski blesk in čar. Eden izmed takih spominov so n. pr. pogrebne svečanosti članov vladarske hiše. Nedavno je umrla siamska kraljicamati in slika nam kaže prizor z njenega pogreba. Na posebno dragocnem slavnostnem vozu peljejo smrtne ostanke kraljice, pred in za vozom so pa razvrščeni pogrebci.

Z veličastnega pogreba Pavla Radića in G. Basarička v Zagrebu

Hrvaški kmetje nesejo vence. Pogrebu je prisostovalo baje okroglo 200.000 oseb.

Na levi: **Črnogorski poslanec Puniša Račić** ki je 20. p. m. streljal v narodni skupščini, slika nam kaže atentatorja, ko zapušča preiskovalnega sodnika.

Kralj Aleksander

zapušča po obisku ranjenih poslancev belgrajsko bolnico.

Blazen krvavi obračun P. Račića z opozicijo je soglasno obsodila vsa jugoslovanska javnost, kajti jasno je, da moramo tudi v političnem boju obsojati vse sirovosti in nedostojnosti, tem bolj je pa seveda vse obsodbe vreden umor kot oblika političnega boja. Nič manj pa ne odbija trezno misleče javnosti demagoško strankarsko izrabljanje nesrečnega dogodka, za katerega je odgovoren izključno le atentator sam, sokriva je pa kvečjemu še ona družba iz opozicije, ki je s svojim neprestanim psovanjem in žalitvami izzvala nepreračunljivega Črnogorca k žalostnemu dejanju. Če kaj, tedaj naj vsaj ta tragedija izpametuje naše politike, da se končno zavedo, da morata vladati dostojnost in poštenost tudi v politiki. To je prvi pogoj za ozdravljenje naše države.

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Jeločnik Viktor
(*1881), kemik.

Jerić Jožef
(1823—1888), duhovnik, kmetovalec in organizator.

Jesenko Fran
(*1875), botanik.

Pogled na ves Dubrovnik
dobro je videti na sliki zlasti malo mestno luko in staro trdnjavsko obzidje.

Spodaj v krogu:
Pogled z obale na razburkano morje
pri Dubrovniku.

Ulica Kralja Petra
(nekdanji Stradon), središče Dubrovnika.

Naša jugoslovanska mesta: Dubrovnik

Najlepše in zgodovinsko najznamenitejše mesto naše države je nedvomno Dubrovnik, v popolnem pomenu besede jugoslovanske Benetke.

Ustanovili so ga baje begunci, ki so se rešili v VII. stol. iz porušenega Cavtata. Ti so se naselili na malem otočku, ki so ga krstili za Ragusion, Slovani pa, ki so prodrli iz notranjščine do obale in se tam naselili, so ga nazivali Dubrovnik. Sčasoma so kanal, ki je ločil celino od otoka, zasuli, opasali obe naselbini z močnim obzidjem in to je dalo obliko današnjemu Dubrovniku. L. 1000. so zavzeli mesto Bizantinci, nato Normani, za njimi zopet Bizantinci, od l. 1205.—1358. je bil pa last Benečanov, a ohranil je veliko avtonomijo. Vrhovno oblast je imel »veliki svet«, ki je izdajal zakone in volil senat, ta pa »mali svet«, ki je bil izvršilna oblast in je volil kneza (Benečana). S porazom Benetk l. 1358. je prišel Dubrovnik z vso vzhodno jadransko obalo pod nadoblast ogrskih kraljev. Ta doba Dubrovnika je najsijajnejša in tedaj so bile zgrajene skoro vse znamenite dubrovniške stavbe, kakor knežji dvorec, frančiškanski in dominikanski samostan i. dr., a tujega kneza je nadomestil domačin. Po razpadu bosenskega kraljestva l. 1463. se je postavilo mesto sicer pod varstvo Osmanov, a dejansko je imelo popolno državno samostojnost in je doseglo tudi višek svoje gospodarske in politične moči ter kulturne stopnje. Sredi najlepšega razmaha ga je zadel l. 1667. strašen potres, ki ga ni moglo nikdar več prebleti, zato je l. 1806. tudi brez odpora sprejelo francosko okupacijo, ki je uničila vso avtonomijo in ga tudi sicer upropastila. L. 1814. je bil Dubrovnik priklopljen Dalmaciji in deli od tedaj njeno usodo.

To je kratek obris znamenite dubrovniške zgodovine, o kateri nam še danes glasno pričajo izborni ohranjeni spomeniki nekdanje slave in blagostanja in ki presenetijo gotovo vsakega tujca. Če potu-

jemo v Dubrovnik z ladjo s Sušaka ali z vlakom preko Sarajeva, tedaj dospemo najprej v pravo dubrovniško luko Gruž, ki leži v dobro zavarovanem zalivu. Odtod moramo potem z električno železnico med bujno južno vegetacijo in solnčnimi vilami v Dubrovnik. Že od daleč zagledamo mogočno obzidje z ostanki nekdanjih utrdb, a ko stopimo skozi mestna vrata, smo že v sredini mesta, to je na trgu Kralja Petra. Na desni nas pozdravi vodnjak sv. Onofrija, a na levi stoji frančiškanski samostan iz XIV. stol., znamenit po svoji arhitekturi in bogati knjižnici, ki hrani večino spomenikov nekdanje dubrovniške literature. Na nasprotnem koncu trga stoji »Dogana« (carinarnica), s katero je bila časih združena tudi kovalnica dubrovniškega denarja. Nasproti Dogani je krasna baročna cerkev sv. Blaža, ki je za Dubrovnik nekako to, kar je za Benetke cerkev sv. Marka, a za njo je v slogu zgodnje renesance in gotike zgrajeni knežji dvor, priča nekdanjega bogastva in svobode. Sedaj so del dvora preuredili za bivališče kraljeve rodbine, a v prostorih, kjer so se nahajali nekoč uradi dubrovniške republike, je sedaj arhiv, eden najdragocenejših v vzhodni Evropi.

Nemogoče je naštetati še vse druge znamenitosti Dubrovnika, kajti tu imajo, kakor v Benetkah, vsaka hiša in vsak kamen svojo bolj ali manj znamenito zgodovino, vse nam glasno govori o nekdanji slavi in kulturi teh jugoslovanskih Aten. Pa sem ne vabijo tujca le zgodovina in nešteti umetniški spomeniki, temveč v isti meri toplo južno solnce, mogočni valovi divnega morja, ki se penijo ob slikoviti obali, bujna vegetacija itd. O božiču boš tresel lahko tu oranže, poleti se boš senčil pod palmami vseh vrst in rastlinstvo, ki ga skrivajo po naših krajih pred najmanjšim mrazom, raste tu kot plevel. Nikoli ne bo pozabil tega mesta, kdor ga je le enkrat videl in vedno ga bo želel obiskati vnovič.

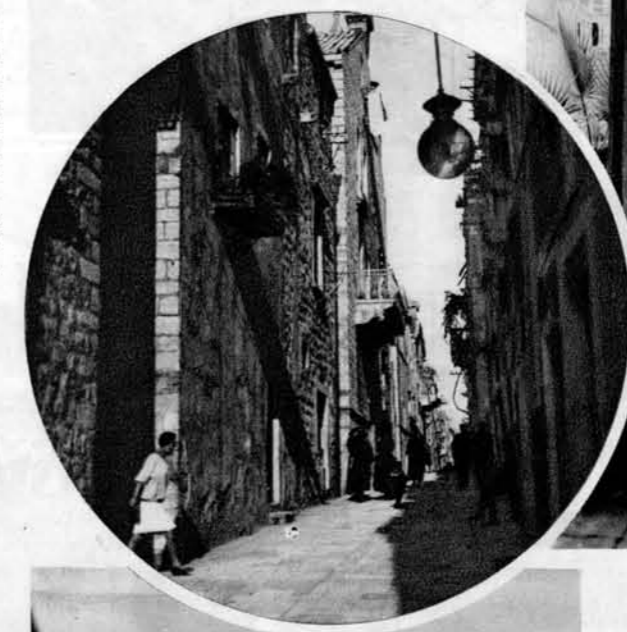

Pogled na Dubrovnik in njegove stoletne utrdbe z morja
Na levi: palača nekdanjih dubrovniških rektorjev (na desni strani slike), sedaj kraljevi dvor. Na desni: vodnjak sv. Onofrija, na levi frančiškanska cerkev s samostanom.

Pogled na Gruž
glavno luko Dubrovnika.

Spodaj v krogu:
Ulica Prijeko
v Dubrovniku

Dvorišče frančiškanskega samostana
z znamenitimi arkadami.

Tabor slovenskega Orlovstva

Od dne 29. junija do 1. julija se je vršil na ljubljanskem Stadionu tabor vsega slovenskega orlovstva, ki je iznova dokazal, da je orlovstvo elita slovenske in jugoslov. organizacije.

Prva dva dneva sta bila namenjena orlovstvu, tekmam, tretji dan se je pa pokazalo orlovstvo širši javnosti. Od vseh strani so prihajale v nedeljo zjutraj že s prvimi vlaki trume ljudstva in strumne orlovske in orliške čete, točno ob napovedani uri je pa odkorakal izpred Ljudskega doma veličasten sprevod orlovske armade. Vsakega je očaral pogled na prelesten gozd 64 praporov in zastav, za katerimi so se menjaje zgrinjale čete Orlov in Orlic. Med njimi je bilo 12 godb, zaključila je pa sprevod močna skupina pestrih narodnih noš. Vtis je bil uprav veličasten.

Pogled na začetek sprevoda

na Marijinem trgu; na čelu sprevoda je bilo 64 zastav, udeležilo se ga je pa 2397 Orlov in Orlic v krogih ter je napravil impozanten vtis na tisoče gledalcev.

Na levi:

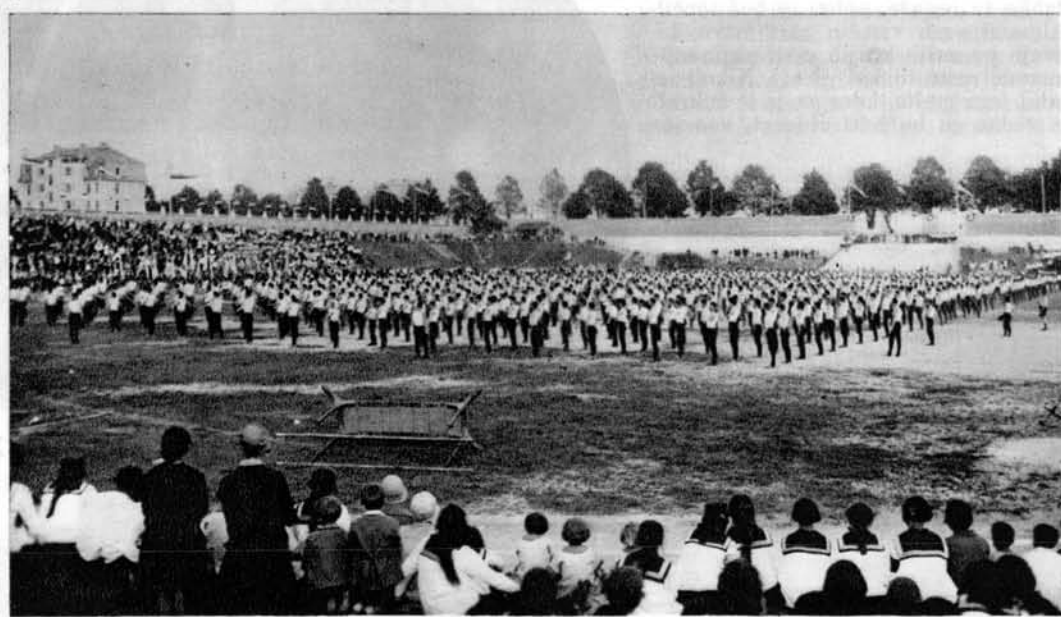
Pogled na Stadion in na ogromno množico

ki je prisostvovala telovadbi. Vseh gledalcev so cenili na nad 15.000 glav, ki so se pa na ogromnem stadionskem prostoru vendarle skoro pozgubili.

Popoldne se je vršila na Stadionu javna telovadba, ki je v kratki dobi petih let pokazala ogromen napredek od zadnjega nastopa svojih po veliki večini kmetskih in delavskih fantov in deklet. Le ena želja je klila iz ogromnih mas gledalcev, da bi bil namreč čim prej Stadion dogotovljen in da bi mogli pozdraviti v naši slovenski metropoli celokupno slovansko orlovstvo.

Tiho in brez najmanjšega hrupa živi in dela naša orlovska organizacija, a kdor ima vsaj nekoliko vploda v to neslišno njeno delo, mu zaigra radost v srcu, kajti ve, da se oblikuje v orlovskih vrstah docela nov slovenski rod, ki ne bo le zvesto hranil vse lepe tradicije in svetinje našega naroda, temveč bo pomenjal ogromen korak naprej. Orlovstvo je srce, up in temelj slovenskega naroda.

Pogled na proste vaje Orlov

ki jih je izvajalo 1.100 fantov; ta nastop je pokazal, da ima stadion-ska arena prostora vsaj še za dvakrat toliko množico.

Na levi: Orlice pri nastopu za proste vaje, ki se jih je udeležilo 700. Na levi je videti tribuno, na kateri so prisostvovali prireditvi številni dostojanstveniki: ljubljanski knezoškof, dr. Korošec, oba ljubljanska generala, oba predsednika slov. oblastnih skupščin in velika župana, poslanci i. t. d.

S prevoza novih zvonov na Šmarno goro dne 2. 1. m.

Množica z zvonovi v Zavrhu, pod vzhodjem Šmarne gore.

Na desni: Enega izmed malih zvonov vlečejo v zvonik. — Blagoslovitev novih zvonov bo izvršil na veliki Šmaren sam g. knezoškof.

Uganke na levi:

Če najdeš na tej sliki vsaj deset napak, oziroma nezmislov, lahko tekmuješ za I. nagrado: Zel in plevel (vezano), II. nagrado: Nasveti za hišo in dom.

Rešitev uganke v št. 27 se glasi: Sreča je opoteča, zato je ne lovi, ker sreča tvoja, to si ti.

Pravilnih rešitev je prispelo 51, izžrebana pa sta bila: za I. nagrado Pavla Stolfa, učiteljica v Kočevju, za II. nagrado Josipina Kosjek, Kostanjevica na Krki.

Sergej Minclov:

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

IV. POGLAVJE.

— Boljše je zgodaj priti, potem človek vsaj vidi, kako in kaj... — je odgovoril poslovodja in zasukal pogovor drugam: pričel je gostilničarja vpraševati, kako mu gre.

Sklenila sta doma z Matvejem Paličem, da nikomur ni treba povedati, kam in čemu so v resnici namenjeni. V takih zadevah ima nenapovedan obisk vedno največ uspeha.

V isti sobi so naredili gostom postelje. Poslovodja in Grigorij sta se ulegla na pernice v dve postelji. Pomočnikoma so postlali na tleh poleg vroče peči več snopov ržene slame, ki so jo pogrnili z odejo. Vroče je bilo sicer, a vsi so se vendar še pokrili z dohami. Zaspali so tako dobro, kakor nikoli doma. Popoten spanec je najslajši!

Mladost trdno spi, a priletni ljudje imajo tanjši spanec. Ponoči je začul Vedenej Savič pod oknom pasje tuljenje.

Vedenej Savič ni prav nič maral tega tuljenja, pa komu bi naj tudi bilo všeč? Saj pomeni vselej ogenj ali smrt. Odprl je oči: mesec je svetil skozi

okno... lučka je mirno brlela pred sveto podobo... Grigorij in pomočnika so smrčali naprej, v kotu je drdral svojo pesmico cvrček... Komaj je zaprl poslovodja oči, je zopet zatulil prokleti pes. Tako je zavijal, da je Saviču hudo postalo pri srcu!

Zdaj ni mogel Vedenej Savič več ostati miren. Vstal je in stopil pogledati k oknu. Znano je: če moli pes gobec proti hiši, navzgor, pomeni to požar. Če pa koplje jamo, bo kdo umrl.

Stekla v okencu so bila skozi in skozi poslikana. Mraz je po njih naredil travice, bore in vsakovrstne druge podobe. Mraz se potika vso noč po dvorišču, trka po stenah in vratih,¹ kinča in lišpa kakor za poroko drevesa in okna. Poslovodja je strgal z nohtom en borovec na steklu in pogledal ven. Pes je čepel tik pod oknom in grebel s šapami sneg. Potem je dvignil gobec v nebo, pa zatulil dolgo in grozno kakor pravi pravcati volk!

Vedenej Savič je pljunil, se spomnil čura in se prekrižal.²

— Da bi te vrag, mrcina! — je rekel — sebi prikljiči nesrečo, ne pa nam!

¹ Vlažen les počni na mrazu, ker ima led večji obseg kakor voda. To »potrkanje« pomeni, da je hudo hladno.

² Čur je poganski bog, varuh domačega ognjišča. Ta pomen besede je davno pozabljen, a še vedno se rabi kot medmet v nevarnosti: Čur me!

Naš modni kofiček

Za leto in jesen.

Čas hiti in ko se dobro začne poletje, je že treba misliti tudi na jesen — ko se oskrbujemo z obleko. Tak praktičen komad, ki se da uporabiti za leto in jesen, je svileni plašč, ki ga je prinesla letošnja moda.

Svila je izredno hvaležen modni material in je treba, da izberemo dobro, trpežno blago. Svilen obleka nam služi za vse prilike.

Ako si hočemo s svilenim poletnim plaščem preskrbeti obenem plašč za prvo jesensko dobo, se bomo odločili za težke svile kakor n. pr. Maroko-krepp. Zelo dobro se nosijo tudi z volno mešane svile, dočim umetne svile nikakor niso priporočljive. Tudi taft v ta namen ni poraben, da si je sedaj zopet zelo na dnevnem redu; taft se seka in mu ne moremo nikoli prav zaupati. Razen tega bi bil plašč iz tafta za jesen prelahak.

Kar se tiče kroja in okrasja svilenih plaščev, je izbira izredno velika, kakor kaže naša slika. Značilna posebnost je izrečno priprost in skromen ovratnik, ki je redkokdaj obšit s kožuho — v nasprotju z lansko obilo uporabo kožuho-vine. Moda se pač zopet obrača k pristnosti in odbija talmeleganco, ki se je lani šopirila v ponarejenem krznu. Kdor že hoče nositi kožuho vino naj si omissli pristno. Najbolj praktične so še vedno krznene štole, ki se morejo nositi k vsem mogočim oblekam in plaščem.

Naš predzadnji model predstavlja plašč v obliki volant-ov z enostavnim ovratnikom, ki soglaša s podlogo. Material: mongolska ali marokanska svila.

Zadnji model si moramo misliti iz mešane svile (volna s svilo); kroj v obliki paletotja. Robovi so obšiti z leskečo se svilo. Razen tega je plašč okrašen z gumbicami,

Srednji vzorec nam kaže plašč, ki je učinkovito okrašen s portami.

Prvi model je sestavljen iz ravnega zgornjega dela in zvončastega spodnjega dela; ta kroj ne učinkuje mladostno in služi tam, kjer se hoče podčrtati resno ženskost.

Kako se da isto blago uporabiti kot okras s tem, da se

kombinirata prava in narobe stran, kaže naš drugi model; širok našiv markira na hrbtu pripeta stran.

K novim svilenim plaščem se nosijo skoraj izključno zelo priprosti klobučki, ki v barvi, če mogoče, soglašajo z obleko, ki jo nosimo pod plaščem.

Dečje obleke.

Zelo mično je, ako imata bratec in sestra enaki oblecki. Naša slika kaže tak vzoreček. Zgornji del v obliki žempra je enak pri obeh oblekah, le da je pri deklici brez rokavov, dočim ima deček zavihane rokavce; bluzici sta okrašeni z vezanimi stiliziranimi cvetkami. Deček ima čisto kratke enobarvne hlačice, deklica pa v gube položeno krilce iz enakega blaga.

Kopalni klobuk

slavi zmago! Ne zato, ker bi se hotele kopalke z njim zavarovati proti solncu — saj se nasprotno vsaka čim najbolj izpostavlja solncu, da bi se vrnila v mesto vsaj kot zmerna zamorka, marveč enostavno zato, ker vsaki izvrstno pristojna. Moda ustrezljivo nudi zelo mnogovrstno izbiro: čisto priproste iz enostavne slame ali pa tudi okrašene z vezanimi ali slikami.

Šel je nazaj in legel v postelj. Tuljenje ga je prebudilo večkrat ponoči. Ob svitanju pa so pričeli psi na dvorišču velik boj. Spoprijeli so se kakor medvedje, rjovel in se menda grizli vsi skupaj v klopčiču. Potem, ko je že vse bilo končano, je še dolgo sedel eden izmed pasjih junakov ob vratih: lajal je in cvilil, tožil temni noči svoje nadloge in kazal ostre sovražne zobe.

Zjutraj sta stekla Mikita z Nilko, čim sta vstala, ven. Vzela sta sekiro, da odsekata kos popotne zaloge za zajtrk. Sneli so vreče s stebra na dvorišču: čez noč so vreče vedno obesili, da jim ne bi psi prišli preblizu. Stopili so k sanem, pa glej: od znotraj ju gledata dva pasja prijazna gobca.

Nilka je kar ostrmel. — Glej ga no! To sta menda naša Polkan in Kučumka?! Pa kaj bi pravil »menda«, če sta res domača psa!³

Psa sta priletela iz sani, se drgnila ob fante in migala z repi. Obema je bingljal na vratu pregrizen konopec. Videti je bilo, da sta se bila oprostila vezi in stekla za potniki.

Pomočnika sta vzela vse potrebno in odhitela v hišo. Psa sta za njima pogledala in se zopet skrila

³ Polkan pomeni »polkonja«, strašilo iz pravljic. To ime je nastalo iz italijanskega Pulicane, orjaka v srednjeveških viteških povestih. Kučum pa je bil zadnji kan tatarske neodvisne Sibirije in je leta 1584. tudi umoril ruskega osvoboditelja Sibirije, Jermaka.

v sani. Čuvala sta se pred tujimi psi. Sicer so ti tudi prejeli svojo merico. Došleca sta jim pošteno zmrcvarila ušesa!

— Obisk smo dobili ponoči, Vedenej Savič! — je naznanil Nilka v sobi.

Poslovodja se je začudil: — O? Kdo pa, odkod?

— Polkan s Kučumko!

Grigorij je skočil izza mize: — Ali res? Beži no!

— Pri moji veri! V naših saneh sedita potepuha, tam na dvorišču, pod krovom!

Grigorij ni mogel strpeti. Ni hotel počakati zajtrka, v naglici je odrezal debel kos kruha, ogrnil kožuh, se pokril in stekel k svojima prijateljema.

— No, zdaj pa vem, kdo me je zbudil zjutraj! — je rekel Vedenej Savič: — glej no, kako sta mrcini podjetni! — Poslovodja se je nasmehnil. Videti je bilo, da mu je všeč ta pasja zvestoba.

— Kako pa to, da ju niso volkovi požrli na poti? — se je oglasil Mikita. Redko kdaj je govoril, rajši je poslušal in potem moževal sam pri sebi.

— Srečo sta imela! — mu je modro odgovoril Nilka. — Tudi pes ima svojo usodo! Ali ju vzamemo s seboj, ka-li?

— Seveda, moramo. Kaj pa hočemo z njima drugega! — se je odzval poslovodja.

Grigorij se je vrnil: kar svetil se je, tako je bil vesel psov.

(Dalje prih.)